

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1580/11

בג"ץ 8353/14

לפני: כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט מ' מזוז

העותרים בבג"ץ 1580/11: 1. חוג הידידים של המרכז הרפואי אסף הרופא
2. מר רמי חווה

העותרת בבג"ץ 8353/14: עיריית נתניה

נגד

המשיבים: 1. שר הפנים
2. שר האוצר
3. המועצה המקומית באר יעקב
משיבה בבג"ץ 1580/11:

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרים בבג"ץ 1580/11: עו"ד ר' יולזרי, עו"ד ד"ר א' וינוגרד; עו"ד ד' פישר
העותרת בבג"ץ 8353/14: עו"ד ד"ר ר' הר-זהב; עו"ד ע' בלום; עו"ד ת' צ'סלר
בשם המשיבים 1-2: עו"ד ע' ספדי-עטילה; עו"ד י' גנסין; עו"ד מ' צוק
בשם המשיבה 3 בבג"ץ 1580/11: עו"ד מ' פלדמן

פסק-דין

המשנה לנשיאה א' רובינשטיין:

א. לפנינו שתי עתירות שהדיון בהן נערך בצוותא. עניינה של העתירה בבג"ץ 1580/11 בבקשת העותרים, כי בית המשפט יורה לבטל את הכרזת שר הפנים על המשיבה 3 (המועצה המקומית באר יעקב) כ"ישוב עולים" לפי סעיף 5א לפקודת מסי העיריה ומסי הממשלה (פיטורין), 1938 (להלן פקודת הפיטורין), החל משנת 2006. בבג"ץ 8353/14 – העתירה ההופכית – מבקשת העותרת, עיריית נתניה, כי שר הפנים יכריז עליה כ"עיר עולים". יצוין כי מעיקרא הוגשה העתירה בג"ץ 1580/11 ב-2011 בשם מוסדות רפואיים

ממשלתיים שבתחומה של באר יעקב, אך בגדרי החלטת הרכב קודם (השופטת ארבל והשופטים מלצר ופוגלמן) מיום 2.10.13, נוכח היות העותרים מוסדות ממשלתיים, הוחלפו העותרים; וכבר כתב המשורר איציק מאנגר בשירו "נדדתי שנים בכר" על העולה ארצה אחרי שנות נדודים וכותב, "לא אשק עפרך... הן אני עפרך... מי זה, הגידו, נושק את עצמו" (תרגום י' שבתאי).

ב. יוסבר בקצרה, כי בהתאם לפקודת הפיטורין, הממשלה משלמת שיעורי ארנונה מופחתים בגין נכסים שבהם היא מחזיקה, ואולם על פי סעיפים 3 ו-5א לפקודה, בתחום רשויות מקומיות שהוכרוזו על-ידי שר הפנים כ"עיר עולים" או כ"ישוב עולים", בין השאר, משלמת המדינה את שיעור הארנונה במלואו בגין נכסים שבתחום אותה רשות. המדובר במוסד משפטי ארכאי שבא לסייע לקליטת העליה, אך מים רבים מאוד זרמו מאז כונן, בכל הנהרות. מטרות העתירות היו כי המוסדות הרפואיים בבאר יעקב לא ישלמו ארנונה מלאה אלא בשיעור מופחת בהרבה, ודעת לנבון נקל כי עסקינן במשאלה כספית להפחתת הוצאות; ולהיפך לגבי נתניה, שביקשה להעצים את הכנסותיה. לנושא היו, כמובן, השלכות רוחב מובהקות.

ג. בעקבות הגשת העתירה בבג"ץ 1580/11 בשנת 2011 החלה סדרת התייעצויות בין משרדי הממשלה הרלבנטיים, אשר הניבה, בתום למעלה מחמש שנים, את החלטת הממשלה מס' 1841 מיום 11.8.16, שהובילה לשינוי חקיקתי. ביני לביני הוגשה בשנת 2014 העתירה בבג"ץ 8353/14. קיים בית משפט זה מספר דיונים וניתנו החלטות רבות.

ד. בהודעה מעדכנת מטעם המשיבים מיום 8.1.17 נכתב כך:

"ביום 29.12.16 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, אשר במסגרתו נקבע בפרק ד' כי תוקם במשרד הפנים קרן לצמצום פערים בין רשויות מקומיות, בהתאם להחלטת הממשלה מספר 1841 מיום 11.8.16.

תקציב הקרן יוקצה בכל שנת כספים לרשויות המקומיות בהתאם לכללי חלוקה שיקבעו שרי האוצר והפנים, בהתחשב בין השאר בעקרונות שנקבעו בסעיף 24 לחוק. בין היתר מובאים בחשבון בהקשר זה האפיון והסיווג של הרשות המקומית באשכול בהתאם למדרג החברתי-כלכלי, גודל האוכלוסייה, מצבה הפיננסי של הרשות המקומית ועוד.

כמו כן, נקבעה הוראת מעבר בעניין הקצאת חלק מתקציב הקרן לרשויות שהוכרזו בעבר ערי עולים, וכדי להביא בחשבון את הירידה והפגיעה בהכנסותיהן של אותן רשויות, כפי המפורט בסעיף 25 לחוק ובטבלה שבתוספת לפרק, לתקופת המעבר.

עוד נקבע במסגרת החוק כי בוטלו ההוראות שבפקודת מסי העיריה ומסי הממשלה (פטורין), 1938 בעניין ערי עולים" (הדגשות במקור-א"ר).

הנה חלף איפוא מן העולם מוסד ישובי העולים.

ה. לאחר הודעה זו נתבקש מטעם העותרים בבג"ץ 1580/11 להגיש תגובה, תוך בקשה להכרעה רטרואקטיבית בצו מוחלט בעקבות הצו על תנאי שהוצא בשעתו, ולהוצאות. המדינה התנגדה לצו מוחלט בשל החקיקה, וביקשה להתיחס להוצאות. לא ראינו מקום להתייחסות נוספת. החקיקה מדברת בעדה, ועל כן אין מקום לתחולה רטרואקטיבית, ומנגד זכאים העותרים להוצאות, אף שלא על הצד הגבוה נוכח הגשת העתירה מעיקרא בשם מוסדות מדינתיים.

ה. יש לברך מאוד על תיקון חקיקתי זה, אולם נזכיר שהנושא עמד על המדוכה בבית משפט זה למעלה מחמש שנים בציפיה להכרעות, וצר לנו כי נדרש היה פרק זמן ארוך כל כך כדי לבוא לתוצאה המיוחלת. בגדרי משילות בה מרבים לדבר היה ראוי להחיש את הדברים. עם זאת נוכח התוצאה התייתרו העתירות, והן נמחקות. המדינה תשלם לעותרים בבג"ץ 1580/11 הוצאות בסך כולל של 25,000 ₪, ולעותרת בבג"ץ 8353/14 הוצאות בסך כולל של 10,000 ₪.

ניתנה היום, כ"א בטבת התשע"ז (19.1.2017).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה